

Meldingen van bijwerkingen van warenwet- middelen

rapportage 2015

bijwerkingen
centrumlareb

Meldingen van bijwerkingen van warenwetmiddelen

---

1 Inleiding	3
2 Meldingen	4
3 Beschouwing	9
4 Referenties	11
5 Bijlage	13

1 Inleiding

De kerntaak van Bijwerkingencentrum Lareb is het signaleren van risico's van het gebruik van geneesmiddelen en vaccins in de dagelijkse praktijk en het verspreiden van kennis hierover. Als kenniscentrum over bijwerkingen deelt Lareb haar bevindingen over bijwerkingen van geneesmiddelen en vaccins met het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG), de Inspectie voor de Volksgezondheid (IGZ) en het RIVM. Bijwerkingencentrum Lareb ontvangt naast meldingen over bijwerkingen van geneesmiddelen en vaccins ook meldingen over bijwerkingen van kruidenpreparaten, vitaminen, supplementen en andere gezondheidsproducten die geen geregistreerd geneesmiddel zijn. Deze preparaten vallen onder het Warenwetbesluit. Als kenniscentrum over bijwerkingen deelt Lareb de meldingen en haar bevindingen over niet-geregistreerde preparaten in geanonimiseerde vorm met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Deze rapportage geeft een overzicht van de meldingen en bevindingen van vermoede bijwerkingen die zijn ontvangen in 2015.

2 Meldingen

In 2015 ontving Lareb 103 meldingen van middelen die onder het Warenwetbesluit vallen en niet als (traditioneel kruiden-) geneesmiddel of medisch hulpmiddel zijn geregistreerd.

De meeste meldingen zijn afkomstig van consumenten (80), acht meldingen zijn gedaan door een specialist, zeven door een apotheker, zes door de (huis)arts en twee door overige zorgverleners.

De grootse groep betreft vitamine B6 bevattende supplementen met twintig meldingen, gevolgd door warmtemiddel Midalgan® (elf meldingen), fyto-oestrogenen bevattende supplementen (zeven meldingen), valeriaan (zes meldingen) en melatonine (vijf meldingen).

Bij drie producten was er een verdenking dat er mogelijk een geneesmiddel/farmacologisch actief ingrediënt was toegevoegd. Van alle drie producten kon een monster opgevraagd worden en werd een analyse uitgevoerd door het RIVM.

Een totaal overzicht van alle meldingen is beschreven in de bijlage.

Vitamine preparaten met B6

De twintig meldingen van bijwerkingen na gebruik van vitamine B6 betroffen zenuwklachten, zoals gevoelsstoornissen aan de ledematen, met of zonder pijn [Bijlage Tabel 1]. Deze klachten berusten mogelijk op polyneuropathie. Bij een aantal van de meldingen wordt helaas niet vermeld welk specifieke merk gebruikt is, of zijn er diverse (multi)vitaminepreparaten door elkaar gebruikt. Daarom was het niet altijd mogelijk om de exacte samenstelling en doseringen te achterhalen. Over de relatie tussen vitaminesupplementen die B6 bevatten en neuropathie is eind 2014 een overzicht gestuurd naar de NVWA [1]. Op dat moment waren er 31 meldingen ontvangen (vanaf 2007 t/m 27 november 2014). Inmiddels is dit in totaal 51. In deze 51 meldingen, was er bij 34 preparaten de hoeveelheid van vitamine B6 bekend. De laagste gemelde hoeveelheid per tablet/capsule was 1,5 mg en de hoogste was 100 mg. Bij 22 patiënten waren er vitamine B6-bloedwaarden bekend, deze lagen boven de (nieuwe) referentie waarde van 183 nmol/l. De hoogst gemeten waarde was 4338 nmol/l. Omdat de (multi)vitaminepreparaten soms hoge doseringen vitamine B6 bevatten wordt de door de Commissie Voedingsnormen van de Gezondheidsraad vastgestelde veilige bovengrens van 25 mg/dag (volwassenen >19 jaar) regelmatig overschreden. Dit kan mogelijk leiden tot het ontstaan van neuropathieën. Lareb adviseert om te overwegen een maximale toegestane hoeveelheid vitamine B6 in de vrij verkrijgbare supplementen vast te stellen.

Warmtesmeersel Midalgan warm® en Midalgan extra warm®

Vanaf mei 2015 heeft Lareb elf meldingen over deze warmtesmeermiddelen ontvangen: vijf op Midalgan extra warm® en zes op Midalgan warm® (of niet verder gespecificeerd) [Bijlage Tabel 2]. In Midalgan® warm en extra warm zitten twee farmacologisch actieve bestanddelen: methylnicotinaat en glycolsalicylaat. Methylnicotinaat werkt vaatverwijdend en glycolsalicylaat heeft een anti-inflammatoire werking. Van de gemelde bijwerkingen betroffen

vier meldingen een mogelijke allergische reactie, vier meldingen een heftige huidreactie en vier meldingen buikpijn/ abdominale krampen. Lareb stuurde hierover in januari 2016 een overzicht aan NVWA [2]. Naar aanleiding van de meldingen die Lareb ontving over Midalgan® raadt Lareb aan de intensiteit van het warmte effect, het verergeren en mogelijke heftigheid hiervan bij hydratatie, en ook gevolgen en de mogelijke allergische reacties beter in de gebruiksaanwijzing te beschrijven.

Hop en soja bevattende fyto-preparaten

Het gebruik van voedingssupplementen met fyto-oestrogene bestanddelen, zoals hop en soja, kan resulteren in proliferatie van het baarmoederslijmvlies. Lareb heeft in 2015 zeven meldingen ontvangen van fyto-oestrogenen bevattende preparaten: NOW Rode klaver®, New Care overgang speciaal®, Promesil®, MenoCool®, Ymea® (totaal) en Solgar isoflavonen® [Bijlage Tabel 3]. Over het hop bevattende preparaat MenoCool® en postmenopauzale bloedingen heeft Lareb vorig jaar een artikel gepubliceerd [3]. Op dat moment waren er acht meldingen ontvangen. De NVWA heeft in 2015 een overzicht van deze meldingen ontvangen [4]. Deze preparaten zijn zonder recept verkrijgbaar. Lareb adviseert betere voorlichting van consumenten over deze mogelijke effecten van fyto-oestrogenen bevattende voedingssupplementen.

Valeriaan

Valeriaan wordt ingezet bij (lichte vormen van) nervositeit, stress en spanning, en slaapproblemen. Bijwerkingencentrum Lareb ontving tot nu toe twintig meldingen over bijwerkingen bij valeriaangebruik, waarvan zes meldingen in 2015 [Bijlage Tabel 4]. De gemelde bijwerkingen waren hypotensie, sufheid, hallucinaties en gastro-intestinale klachten. Bij één melding was er verminderd bewustzijn met aanhoudende sufheid gemeld gedurende 18 uur bij een patiënte van 47 jaar die 900 mg droog extract valeriaan gebruikte omdat ze slecht sliep. De sufheid ontstond kort na inname van valeriaan. De patiënte gaf aan dat ze door de sufheid bijna een aanrijding veroorzaakte (door rood licht rijden). Na staken van het gebruik van het product had ze geen last meer van de klachten.

Melatonine

Melatonine is een lichaamseigen hormoon geproduceerd door de epifyse. Melatonine speelt een rol bij de regulering van het dag-nachtritme en de slaap. Melatonine heeft een slaapverwekkend effect en wordt daarom toegepast om aandoeningen of situaties waarbij het slaapritme is verstoord, te behandelen. In het lichaam neemt de melatonineconcentratie toe na het invallen van de duisternis, met een piek tussen 2 en 4 uur 's nachts en deze neemt gedurende de tweede helft van de nacht weer af. In Nederland is een als geneesmiddel geregistreerde product op de markt, namelijk Circadin®. Melatonine wordt ook als magistraal bereid geneesmiddel op recept afgeleverd. Als niet geregistreerd, warenwet-preparaat zijn er diverse sterktes melatonine in de handel. Deze kunnen in de drogisterijen of via het internet gekocht worden. Lareb heeft in totaal 49 meldingen ontvangen op melatonine; twintig van deze meldingen zijn rechtstreeks afkomstig van consumenten, waarvan er vijf

in 2015 ontvangen zijn [Bijlage Tabel 5]. In elf meldingen (waarvan vijf in 2015) is er in het meldformulier aangegeven dat het preparaat bij de drogist of via internet gekocht is, en/of dat middel zonder recept verkregen is (OTC). Omdat mensen in het meldformulier niet altijd vermelden of het preparaat op recept of in de vrije verkoop (OTC) verkregen was, is het onderscheid niet (altijd) mogelijk. De meest gemelde bijwerkingen bij Lareb zijn gastro-intestinale en psychische klachten zoals paranoia, agressie, depressie en hallucinaties.

De IGZ en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) hebben de afgelopen jaren meerdere keren aan het veld kenbaar gemaakt dat zij van mening zijn dat melatonineproducten met een enkelvoudige dosering van 0,3 mg of hoger op grond van het toedieningscriterium als geneesmiddel beschouwd dienen te worden en dat er voor deze producten een handelsvergunning moet worden aangevraagd bij het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) [5].

Overige bijzondere meldingen

Kombuchathee

Deze ernstige melding, gerapporteerd door een specialist, beschrijft een 65-jarige vrouw met acute hepatitis en icterus, waarvoor een ziekenhuisopname nodig was. De patiënte gebruikte 35 jaar lang kombuchathee. Comedicatie bestond uit vitamine D, vitamine A en een knoflook en visolie supplement. Labonderzoek heeft een virale of auto-immune oorzaak uitgesloten. Omdat een alcoholische hepatitis niet met zekerheid uitgesloten kon worden blijft een causale relatie tussen kombuchathee en toxische hepatitis onduidelijk. De patiënte was behandeld maar is helaas overleden aan hepatorenaal syndroom.

Kombucha, ook wel theepaddestoel genoemd, is een symbiose van gistcellen en bacteriën. Om welke gist- en bacteriesoorten het precies gaat, blijkt te variëren met de onderzochte cultuur. Wanneer een kombuchacultuur wordt toegevoegd aan zwarte thee, die met suiker is gezoet, ontstaat een licht alcoholische drank doordat de gisten de suiker omzetten in koolzuur en ethanol. In de literatuur worden diverse cases van toxiciteit veroorzaakt door kombuchathee beschreven. Het gaat hier onder andere om ernstige lactaat-acidose, allergische reacties, misselijkheid, hoofd- en nekpijn, loodvergiftiging en icterus. Het is niet bekend of levertoxiciteit door de in kombuchathee mogelijk aanwezige usninezuur wordt veroorzaakt of door de overige verontreinigingen [6,7,8,9,10].

Vitamine B12 bevattende preparaten

Lareb heeft twee meldingen ontvangen van acne bij het gebruik van een niet geregistreerd vitamine B12 preparaat.

De eerste melding betreft een 45-jarige vrouw die last kreeg van acne bij het gebruik van zowel injecties als een oraal preparaat van methylcobalamine. Ze was onder behandeling van een osteopaat en ze heeft injecties methylcobalamine gekocht via internet bij een apotheek in Duitsland. Drie dagen na starten met de dagelijkse toediening van methylcobalamine injecties kreeg ze acne in het gezicht dat zich daarna steeds meer uitbreidde naar hoofdhaar, borst en rug. Na drie maanden heeft ze op advies van de osteopaat de dosering

afgebouwd tot één injectie per week en na drie maanden weer verder naar één injectie per drie weken. In die periode was de acne bijna weg. Na vier maanden werd de toedieningsfrequentie weer verhoogd naar één injectie per week en daarnaast heeft ze ook nog iedere dag één tablet met 5000 mcg methylcobalamine (Swanson B12) gebruikt. De acne kwam in alle hevigheid weer terug. Twee maanden later is ze met de toediening van injecties gestopt, de tabletten neemt ze nog dagelijks. De acne neemt in heftigheid af.

De tweede melding betreft alleen oraal gebruik van B12. Een 38-jarige vrouw heeft tegen vermoeidheid een combinatie van twee vitamine B12 bevattende preparaten van fabrikant SanaCore gebruikt, Methyl 3000® en Adenosyl 3000® met 3000 mcg methyl- en adenosilcobalamine respectievelijk en 400 mcg foliumzuur per capsule. Na een maand ontwikkelde ze acneïforme dermatitis en werd ze behandeld door een dermatoloog. Een maand na staken met de supplementen was haar vitamine B12 bloedwaarde nog steeds verhoogd. De melding is gedocumenteerd met een serie foto's die een langzaam herstel laten zien. Lareb heeft al in 2008 in het Geneesmiddelenbulletin [11] gepubliceerd over deze bijwerking en in 2011 tevens het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen hierover geïnformeerd. De toen ontvangen meldingen betroffen als geneesmiddel geregistreerde vitamine B12-preparaten, toegediend via een injectie. Deze bevatten 1000 mcg hydroxocobalamine en worden eens in de twee maanden toegediend, na de oplaaddosering van tien injecties met een interval van ten minste drie dagen. Doseringen zijn door de verschillen in de toedieningswijze en bio-beschikbaarheid moeilijk te vergelijken. Deze casus laat wel zien dat oraal gebruik van vitamine B12-preparaten mogelijk ook geassocieerd is met deze klachten.

Macuna pruriens

Deze melding betreft een 80-jarige man met ziekte van Parkinson die na gebruik van een Macuna pruriens (fluweelboon) preparaat evenwichtsstoornissen kreeg en verergering van al bestaande hallucinaties. Macuna pruriens is een levodopa bevattende plant met wisselende hoeveelheden levodopa en wordt gebruikt in de traditionele Indiase Ayurvenda geneeskunde om onder andere de ziekte van Parkinson te behandelen [12]. Neurologen waarschuwen dat het onverstandig is om de plant zonder medisch toezicht te gebruiken [13]. Deze patiënt was al behandeld met levodopa/carbidopa en amantadine, een verslechtering van zijn onderliggende ziektebeeld kan mogelijk ook hebben bijgedragen aan het ontstaan van de klachten.

Meldingen met verdenking toegevoegd geneesmiddel

Bij drie producten was er een verdenking dat er mogelijk een geneesmiddel/farmacologisch actief ingrediënt was toegevoegd. Van alle drie de producten kon een monster opgevraagd worden bij de melder en werd een analyse uitgevoerd door het RIVM. De bevindingen van deze analyses staan hieronder beknopt weergegeven.

NOW Rode klaver®

Omdat de melder hevige menstruele bloedingen, puntbloedinkjes en blauwe plekken over het hele lichaam en een zwelling in de knieholte bij het gebruik van dit preparaat meldde, ontstond het vermoeden dat het product mogelijk gecontamineerd was met coumarines,

die door een verkeerd droogproces van de rode klaver, door gisting, kunnen ontstaan. Echter, het analyserapport van het RIVM laat zien dat er alleen componenten in het product zaten die overeenkomstig zijn met in wetenschappelijke literatuur beschreven rode klaver componenten. Er werden geen andere farmacologisch werkzame stoffen aangetroffen.

Arkosterol rode gistrijst en polycosanols®

De gemelde bijwerking was misselijkheid en braken met een gewichtsverlies van 1,3 kg in een dag. Het betreft hier een combinatie preparaat van merk Arkosterol®, dat een combinatie van rode gistrijst en policosanols zou bevatten. Policosanol zou ook een cholesterolverlagend effect hebben. In de literatuur worden als mogelijke bijwerkingen van policosanol problemen met de spijsvertering, huiduitslag, hoofdpijn, slaapproblemen en eventueel gewichtsverlies beschreven. Uit de analyse bleek dat de capsules lovastatine (monacolineK), dehydrolovastatine en lavastatine hydroxyzuur bevatten. Deze drie monacolines komen van nature voor in de rode rijst en hebben een vergelijkbare farmacologische werking. Uit het onderzoek bleek het gehalte monacolines in de twee onderzochte capsules ongeveer een factor 2 te verschillen. Op basis van de onderzochte capsules kan de aanbevolen dagdosering (twee capsules per dag) dus variëren tussen 6 en 14 mg lovastatine. Doseringen vanaf circa. 2,5-5 mg zijn farmacologisch werkzaam. Voor de drie belangrijkste monacolines is de aanbevolen dagelijkse dosering tussen 8 en 18 mg.

De inname van twee capsules per dag conform het etiket is dus voldoende om een farmacologische werking te bewerkstelligen. De dosering per capsule lijkt sterk te kunnen variëren. In de onderzochte capsules zijn geen policosanolen aangetroffen.

Sleep Juice®

Het middel betreft Sleep Juice® van Care4Sleep. Dit is een product dat via internet gekocht was en onder andere doxylamine bevat, een eerste generatie antihistaminicum dat in Nederland niet als geneesmiddel geregistreerd is. Daarnaast bevat het preparaat ook een aantal plantaardige ingrediënten, onder andere het opiaat-achtige alkaloiden bevattende slaapmutsje (*Eschscholtzia californica*). De patiënt ontwikkelde verlaagde adrenocorticotroop hormoon (ACTH) en cortisolspiegels. De huisarts en apotheker vermoedden dat het product mogelijk een exogeen corticosteroïd bevatte. Het monster van dit preparaat werd onderzocht door het RIVM. Ook was er contact met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ).

Aan de hand van de gegevens uit de melding en de analyseresultaten blijkt dat de patiënte meer dan 200 ml drank in 10 dagen gebruikte, wat neerkomt op gemiddeld >80 mg doxylamine sucinaat per dag. Een dergelijke inname kan worden beschouwd als overdosering. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van andere farmacologisch actieve stoffen. De lage cortisolwaarden kunnen niet direct worden verklaard aan de hand van het gebruik van doxylamine. Mogelijk was er sprake van een geneesmiddelinteractie tussen hoog gedoseerd doxylamine en door de patiënt gebruikte inhalatie corticosteroïd fluticason.

3 Beschouwing

In 2015 heeft Lareb 103 meldingen ontvangen die onder de Warenwet vallen, in 2014 waren dit er 73.

Het merendeel van de meldingen op warenwetmiddelen betreft vitamine B6 bevattende supplementen gevolgd door warmtemiddel Midalgan® en fyto-oestrogenen bevattende supplementen. Van deze drie groepen heeft Lareb eerder aparte en meer gedetailleerde overzichten gemaakt en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) hierover geïnformeerd.

Over vitamine B6 gerelateerde klachten zijn in 2015 twintig meldingen ontvangen. De maximale toegestane hoeveelheid van vitamine B6 in supplementen is op dit moment in Nederland niet vastgesteld. Omdat vrij verkrijgbare vitaminepreparaten soms hoge doseringen vitamine B6 bevatten wordt de door de Commissie Voedingsnormen van de Gezondheidsraad vastgestelde veilige bovengrens van 25 mg/dag (volwassenen >19 jaar) regelmatig overschreden. Dit kan leiden tot het ontstaan van neuropathieën. Lareb adviseert om te overwegen een maximale toegestane hoeveelheid vitamine B6 in de vrij verkrijgbare supplementen vast te stellen.

Over de mogelijke effecten en bijwerkingen, inclusief allergische reacties, van warmtesmeersel Midalgan® zouden consumenten beter geïnformeerd moeten worden. Een aanpassing van de gebruiksaanwijzing over het effect van gelijktijdig gebruik van dit product op een hydrateerde huid heeft al plaats gevonden. Lareb heeft inmiddels ook het Centrale Bureau Drogisterijbedrijven (CDB) geïnformeerd over de ontvangen meldingen bij Midalgan®. Drogisterijmedewerkers zullen via hun vaknieuwsbrief hierover op de hoogte gesteld worden.

Van zeven meldingen over de fyto-oestrogenen bevattende preparaten, ontvangen afgelopen jaar, betreffen er twee vaginale bloeding. Dit in tegenstelling tot de berichtgeving van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) van oktober 2015 waar geen effect op de dikte van de endometrium en geen histopathologische veranderingen in de uterus waren gezien bij het gebruik van 150 mg soja isoflavonen per dag gedurende 30 maanden [14].

De bijwerkingen van valeriaan en melatonine worden verder gemonitord en indien relevant wordt hierover door Bijwerkingencentrum Lareb een overzicht gemaakt.

Gezondheidsproducten kunnen ook reguliere geneesmiddelen bevatten, terwijl deze niet op de verpakking zijn vermeld. Lareb heeft eerder een aantal meldingen van bijwerkingen ontvangen na het gebruik van ongeregistreerde afslankmiddelen die na analyse het in Nederland niet toegestane geneesmiddel sibutramine bleken te bevatten. Echter, in 2015 werden er geen toegevoegde geneesmiddelen in de onderzochte producten aangetroffen.

In 2015 zijn er drie monsters van op vervuiling verdachte preparaten door het RIVM geanalyseerd. Uit de analyse van een cholesterolverlagende rode gistrijst preparaat, bleek dat hierin statines in farmacologische doseringen aanwezig waren. Deze doseringen waren vergelijkbaar met geregistreerde cholesterolverlagende geneesmiddelen. Deze statines

ontstaan via een natuurlijk proces in de rode gistrijst en leken niet kunstmatig toegevoegd te zijn. Over een eerdere analyse van een rode gistrijstproduct heeft Lareb samen met het RIVM een artikel gepubliceerd [15].

Bij de apotheek, de drogist, de supermarkt en via het internet kunnen geneesmiddelen en andere gezondheidsproducten gekocht worden zonder doktersrecept. Ook deze middelen kunnen bijwerkingen geven en gevaarlijk zijn. Lareb wil een completer beeld krijgen van bijwerkingen van deze middelen. Daarom is het belangrijk dat consumenten bijwerkingen na gebruik van deze producten melden.

4 Referenties

1. Bijwerkingencentrum Lareb. Pyridoxine in (multi)vitamine preparaten en neuropathie, via http://www.lareb.nl/getmedia/03508adf-db8a-423f-b0c0-73542c3b1d77/Pyridoxine-in-multivitaminepreparaten-en-neuropathie-_overzicht.pdf (2014) Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
2. Bijwerkingencentrum Lareb. Bijwerkingen op Midalgan warm® en Midalgan extra warm®, via http://www.lareb.nl/Signalen/Signals_2016_Overzicht_meldingen_op_Midalgan (2016) Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
3. Van Hunsel F, van de Koppel S, van Puijenbroek E, Post-Menopausal Vaginal Hemorrhage Related tot he Use of a Hop-Containing Phytotherapeutic Product, Drug saf-Case Rep 2015;2:14
4. Bijwerkingencentrum Lareb. Hop en soja bevattende fyto-preparaten en postmenopauzale bloedingen, via http://www.lareb.nl/Signalen/20150615_Menocool_review_NVWA (2015) Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
5. Inspectie voor de Gezondheidszorg. Vragen over melatonine, via <http://igz.nl/actueel/veelgestelde-vragen/melatonine/> Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
6. Wat is het nut van Kombuchadrink en wat zijn de bijwerkingen ervan? Ned Tijdschr Geneeskd. 1989;133:2192-3
7. SungHee Kole A, Jones HD, Christensen R, Gladstein J. A case of Kombucha tea toxicity. J Intensive Care Med. 2009;24(3):205-7
8. Srinivasan R, Smolinske S, Greenbaum D, Probable Gastrointestinal Toxicity of Kombucha Tea Is This Beverage Healthy or Harmful? J Gen Intern Med. 1997; 12(10): 643-64
9. LiverTox. Clinical and Research information on Drug-induced Liver injury, via <http://liver-tox.nih.gov/UsnicAcid.htm> Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
10. Nummer BA. Kombucha brewing under the Food and Drug Administration model Food Code: risk analysis and processing guidance. J Environ Health. 2013;76(4):8-11.
11. Bijwerkingencentrum Lareb. Acneïforme dermatitis bij gebruik van vitamine B12. Geneesmiddelenbulletin 2008;42(9):88-89
12. Sathiyarayanan L and Arulmozhi S. Macuna pruriens Linn.-A comprehensive Review. Pharmacognosy Reviews 2007;1(1)
13. Parkinson vereniging. Mucuna Pruriens, via: <https://www.parkinson-vereniging.nl/parkinson/behandelingen/aanvullende-therapieen/mucuna-pruriens/> (2012) Internetdocument, geraadpleegd op 10-02-2016
14. EFSA Journal 2015;13(10):4246 via <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4246>

15. Venhuis BJ, van Hunsel F, van de Koppel S, Keizers PH, Jeurissen SM, De Kaste D. Pharmacologically effective red yeast rice preparations marketed as dietary supplements illustrated by a case report. *Drug Test Anal.* 2016 Jan 26. doi: 10.1002/dta.1929. [Epub ahead of print]

5 Bijlage

Tabel 1: Meldingen op vitaminepreparaten met B6

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
186106	F 71 jaar Consument	Dagravit becoforte® dragee 1 dosering per keer	metformine hydrochloride	Hypoaesthesia pain in extremity	Gestopt Hersteld Gestopt Onbekend
186744	M 58 jaar Consument	Vitamine b complex tablet omhuld 1 keer per dag 1 dosering melatonine tablet 5mg 1 keer per dag 1 dosering thiamine tablet 25mg 4 keer per dag 1 dosering fenprocoumon tablet 3mg chloordiazepoxide dragee 25mg spironolacton tablet 25mg 1 keer per dag 1 dosering ascorbinezuur tablet 250mg 1 keer per dag 1 dosering paracetamol tablet 500mg 4 keer per 1 dosering bisoprolol tablet 2.5mg 1 keer per dag 1 dosering metoclopramide tablet 10mg 3 keer per 1 dosering		polyneuropathy	Onbekend Onbekend
186834	M 68 jaar Consument	Multinutrient vm 2000 solgar® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	metoprolol losartan	hypoaesthesia paraesthesia muscle spasms	4 jaar Gestopt Herstellende
188285	M 35 jaar Consument	Vitamine b complex action fit® 1 keer per dag 1 dosering Multiviamine action fit 1 keer per dag 1 dosering		paraesthesia pain in extremity arthralgia	8 maanden Gestopt Hersteld
188633	M 79 jaar Specialist	Multiviamine its pure m/v 75® 1 keer per dag 1 dosering		polyneuropathy	1 dag Gestopt Herstellende
188810	F 63 jaar Huisarts	Solgar v2000® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	venlafaxine carbasalaatcalcium lorazepam pantoprazol simvastatine	neuropathy peripheral	2 jaar Gestopt Onbekend
188847	F 85 jaar Specialist	Solgar b complex® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	carbasalaatcalcium dipyridamol losartan paracetamol/codeïne amylmetacresol/dichloorbenzylalcohol	vitamin b6 increased	5 jaar Gestopt Hersteld
189062	F 69 jaar Consument	Pyridoxine hydrochloride 1 keer per dag 1 dosering Alopecia	cranberry+vitamine c	polyneuropathy	3 maanden Gestopt Niet hersteld

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
189216	F 85 jaar Specialist	New care 50+® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	amylmetacresol/dichloor- benzylalcohol losartan paracetamol/codeine carbasalaatcalcium dipyridamol	vitamin b6 increased	5 jaar Gestopt Hersteld
189389	F 66 jaar Consument	Pyridoxine hydrochloride 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	ciclesonide aerosol salbutamol aerosol	neuropathy peripheral	6 maanden Gestopt Niet hersteld
189669	M 69 jaar Consument	Davitamon b complex forte capsule® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	colecalfiferol drank 25.000ie/ml magnesium- hydroxide	disturbance in attention	4 maanden Gestopt Hersteld
193356	F 27 jaar Consument	Vitamine b complex dragee 1 keer per dosering Burn-out syndrome		migraine photophobia	1 dag Gestopt Niet hersteld
193692	F 61 jaar Consument	Vitamine b complex dragee		neuropathy peripheral	Gestopt Niet hersteld
200143	F 31 jaar Consument	Vm2000 Solgar® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy Vm75 Solgar® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	solgar super cod liver oil® solgar vit b12®	sensory disturbance vertigo nystagmus balance disorder	Gestopt Herstellende 6 maanden Gestopt Herstellende
200644	F 50 jaar Consument	Supradyn multivitaminen® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		neuralgia paraesthesia muscular weakness	1 jaar Gestopt Herstellende
201124	F 48 jaar Huisarts	Multivitaminen Unipharma® 1 keer per dag 1 dosering Malaise	fluoxetine methylfenidaat omeprazol ezetimib/simvastatine lorazepam beclometason carbomeer ooggel	burning sensation rash macular paraesthesia	5 minuten Gestopt Hersteld
204837	F 35 jaar Consument	Multivitaminencomplex puro® 1 keer per dag 1 dosering		neuralgia paraesthesia muscle spasms	1 jaar Gestopt Herstellende
205442	F 66 jaar Consument	Axium multi extra® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		neuralgia dizziness headache	Gestopt Niet hersteld
208114	F 46 jaar Consument	Vitamine b complex dragee 1 keer per dag 1 dosering Fatigue		neuralgia	5 dagen Gestopt Niet hersteld

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
209041	M 55 jaar Apotheker	Vitamine b complex tablet (diverse fabrikanten) 1 keer per dag 1 dosering Vitamin B12 deficiency		migraine	4 jaar Gestopt Onbekend

Tabel 2: Meldingen op Midalgan®

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
197656	F 22 jaar Consument	Midalgan extra warm® Myalgia		dyspnoea	2 minuten Gestopt Onbekend
200708	M 33 jaar Consument	Midalgan extra warm® Muscle stiffness	methylfenidaat hydrochloride	abdominal pain upper	1 minuut Gestopt Hersteld
200935	F 24 jaar Consument	Midalgan extra warm® Muscle stiffness		abdominal discomfort	1 minuut Dosering niet veranderd Hersteld
201183	F 56 jaar Consument	Midalgan extra warm® Back pain		pruritus pain of skin rash	5 minuten Gestopt Hersteld
201770	F 28 jaar Consument	Midalgan extra warm® Cramps legs		abdominal pain	5 minuten Gestopt Hersteld
203130	M 52 jaar Consument	Midalgan® Myalgia		pruritus	1 dag Gestopt Niet hersteld
206853	F 22 jaar Consument	Midalgan warm® Muscle stiffness	paracetamol ethinylestra- diol/levonorgestrel	dermaitis allergic dyspnoea presyncope	4 minuten Gestopt Hersteld
206858	F 9 maand Consument	Midalgan® 4 keer per week 1 dosering Neck stiffness		abdominal pain	2 minuten Gestopt Hersteld
206863	F 51 jaar Consument	Midalgan® Muscle pain		erythema pain	1 uur Gestopt Niet hersteld
207751	F 21 jaar Consument	Midalgan® Myalgia		thermal burn	10 minuten N.v.t. Onbekend
211202	F 32 jaar Consument	Midalgan®		palpitations short of breath dyspnoea chest pressure	5 minuten Gestopt Herstellende

Tabel 3: Meldingen op fyto-oestrogenen

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
188531 *	F 40 jaar Consument	NOW® Rode klaver 335mg 3 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	propranolol temazepam	menorrhagia petechiae haematoma swelling dizziness chromaturia	3 weken Gestopt Hersteld 3 weken Gestopt Herstellende
189396	F 48 jaar Apotheker	New care overgang speciaal® 1 keer per dag 1 dosering Menopausal symptoms Fluoxetine dispertablet 20mg 1 keer per dag 1 dosering Depression	oxazepam	drug interaction depression	2 weken Dosering verlaagd Herstellende 2 weken Gestopt Herstellende
194372	F 52 jaar Consument	Promensil® keer per dag 1 dosering Menopausal symptoms		back pain myalgia liver function test abnormal	5 maanden Gestopt Herstellende
195247	F 54 jaar Consument	Menocool® 2 keer per dag 1 dosering Hot flushes Menocool extra smelttablet	alendroninezuur	vaginal haemorrhage abdominal pain endometrial hyperplasia	5 maanden Gestopt Herstellende
199557	F 55 jaar Consument	Ymea® 2 keer per dag 1 dosering Menopausal symptoms	mirtazapine	pruritus	5 dagen Gestopt Hersteld
204868	F 49 jaar Huisarts	Solgar isoflavones® 1 keer per dag 1 dosering Menopausal symptoms		vaginal haemorrhage	1 maand Gestopt Hersteld
206719	F 48 jaar Huisarts	Ymea totaal® 1 keer per dag 1 dosering Hot flushes		sinus tachycardia arrhythmia supraventricular	9 dagen Gestopt Hersteld

* Monsters van de preparaten uit deze meldingen zijn ter analyse opgestuurd naar het RIVM

Tabel 4: Meldingen op valeriaan

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
201020	F 46 jaar Consument	Valeriaan 200mg 1 keer per dag 1 dosering Insomnia		hypotension	3 dagen Gestopt Hersteld
203733	F 47 jaar Consument	Valeriaan extract tablet 450mg (droog) 1 keer per dag 900mg Poor sleep		altered state of consciousness	30 minuten Gestopt Hersteld
204926	F 21 jaar Consument	Valeriaan extra sterk Kruidvat®		headache dizziness nausea	1 uur Gestopt Hersteld met restverschijn- selen
206204	F 26 jaar Consument	Valeriaan wortelextract tablet 450mg 1 keer per dag 1 dosering Unrest		diarrhoea abdominal pain	1 dag Gestopt Herstellende
207753	F 14 jaar Consument	Valeriaan extract dragee 45mg (droog) 3 keer per dag 1 dosering Anxiety	methylfenidaat	balance disorder	3 dagen Dosering verlaagd Hersteld met restverschijn- selen
210107	F 19 jaar Consument	Valeriaan 200mg 3 keer per dag 1 dosering Unrest	paracetamol	hallucination visual	3 uur Gestopt Hersteld

Tabel 5: Meldingen op melatonine

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
201631	F 25 jaar Consument	Melatonine 0.1mg 1 keer per dag 1 dosering Insomnia	rupatadine montelukast	feeling drunk dizziness	7 uur Gestopt Herstellende
203665	M 47 jaar Consument	Melatonine tablet 3mg 1 keer per dag 1 dosering Sleep disorder		abnormal dreams	1 uur Gestopt Hersteld
206385	M 45 jaar Consument	Melatonine 1 keer per dag 1 dosering Insomnia		dizziness anxiety heart rate irregular	4 jaar Gestopt Hersteld met restverschijn- selen
209713	F 50 jaar Consument	Melatonine 1 keer per dag 1 dosering Sleep disorder	irbesartan	diarrhoea	8 uur Gestopt Hersteld
211205	F 28 jaar Consument	Melatonine		menstrual irregularity	6 uur Gestopt Hersteld

Tabel 6: Overige meldingen

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
186833	F 71 jaar Consument	Duivelsklauw tablet 480mg 2 keer per dag 1 dosering Musculoskeletal pain	omeprazol	skin reaction	2 dagen Gestopt Niet hersteld
186856	M 6 jaar Specialist	Nicotinezuur 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		erythema	1 uur Gestopt Hersteld
186857	F 10 jaar Specialist	Nicotinezuur 1 keer per dag 1 dosering		rash erythema feeling hot	1 uur Gestopt Hersteld
187047	M 74 jaar Consument	"Now" b-12 actie zuigtabletten* 2 keer per dag 1 dosering Anaemia macrocytic	omeprazol	angioedema	1 week Gestopt Hersteld
187815	M 29 jaar Consument	Solgar saw palmetto® 320mg 1 keer per dag 1 dosering Alopecia		ocular icterus	6 uur Gestopt Herstellende
187897	M 83 jaar Consument	Serenoa repens capsule 320mg 1 keer per dag 1 dosering Micturition frequency		prostatic disorder	6 uur Dosering niet veranderd Hersteld
188081	F 62 jaar Consument	Golden naturals glucosamine chondroitine en msm* 2 keer per dag 1 dosering Knee deformity	metoprolol	heart rate increased	1 dag Gestopt Hersteld
188159	F 26 jaar Consument	Ledum 3 keer per dag 1 dosering Fluticason zalf Insect bite NOS		skin discolouration pruritus	25 dagen Gestopt Niet hersteld 25 dagen Gestopt Herstellende
188264	F 79 jaar Consument	Vloeibare voeding met o.a. vitamine k 3 keer per dag 1 dosering Asthenia non specified multivitaminen	non specified vitamin	paraesthesia gait disturbance	1 maand Gestopt Niet hersteld
189073	F 38 jaar Consument	Oscillococinum* 3 keer per dag 1 dosering Influenza-like symptoms	salbutamol aerosol 100ug/ do	rash papular	10 uur Dosering verlaagd Hersteld
189210	F 69 jaar Apotheker	Rode gist rijst capsules keer per dosering Hypercholesterolaemia codeine 20mg 3 keer per dag 1 dosering Cough	dipyridamol acetylsalicyl- zuur omeprazol amitriptyline levothyroxine perindopril/indapamide atorvastatine calciumcarb/ colecac	cholecystitis pancreatitis acute	1 dag Gestopt Herstellende

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
189486	F 82 jaar Apotheker	Echinacea extract tablet 2 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		oedema peripheral	1 dag Onbekend Hersteld
189543	M 56 jaar Huisarts	Aromed ferula kalknagel olie® keer per dosering Onychomycosis		chemical injury	1 minuut Gestopt Herstellende
189654 *	M 71 jaar Consument	Rode gist rijst capsules 1 keer per 1 dosering Hypercholesterolaemia	serenoa repens soft multi 65+ en d10®	vomiting diarrhoea	50 minuten Gestopt Herstellende
192331	M 63 jaar Consument	Vitamine b12 henfling® 1 keer per dag 1 dosering Lyme disease		oral disorder tooth discolouration	minuten Gestopt Hersteld
193455	M 80 jaar Consument	Macuna pruriens		hallucination balance disorder	1 dag Onbekend Onbekend
193638	M 69 jaar Consument	Cannabis bloem bedrocan® Nerve pain		therapeutic response changed	3 dagen N.v.t. Niet hersteld
194261	M 61 jaar Consument	Areds 2 oogformule® 2 keer per dag 1 dosering Prophylaxis	budesonide	vomiting regurgitation	5 minuten Gestopt Hersteld
194677	F 53 jaar Consument	Spirulina 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		diarrhoea	1 dag Gestopt Hersteld
195250	M 67 jaar Consument	A vogel hoestspray nr.1® droge en kriebelhoest 2 keer per dag 1 dosering Cough	alfuzosine tablet	throat irritation pharyngeal oedema	Gestopt Niet hersteld
195435	M 70 jaar Other health professional	Cannabis bloem bediol® Muscle cramps	cavilon barriere spray® omeprazol macrogol/ zouten colecalciferol drank miconazol zalf paracetamol risperidon temazepam melatonine citalopram mirtazapine	abdominal discomfort diarrhoea	6 weken Dosering verlaagd Onbekend
198131	F 55 jaar Consument	A Vogel Geriaforc® 1 keer per dag 1 dosering Tingling of extremity	Gastronol® (homeopatisch middel)	urticaria	2 weken Gestopt Niet hersteld
198146	F 85 jaar Consument	Etos calcium met vit d en k® 2 keer per dag 1 dosering Prevention Acenocoumarol tablet 1mg Atrial fibrillation	candesartan/hy- drochloorthiazide	international normalised ratio fluctuation drug interaction	1 dag Gestopt Hersteld 1 dag N.v.t. Hersteld

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
198298	F 47 jaar Consument	Remedie 9222 Sensicure® Emotional instability		jaw disorder arthralgia gingivitis	1 uur Gestopt Niet hersteld 3 weken Gestopt Niet hersteld
199006	F 29 jaar Consument	Hypericum plus® 1 keer per dag 1 dosering Premenstrual syndrome Davitamon Fem fit® 1 keer per dag 1 dosering Premenstrual syndrome		fatigue dizziness vision blurred	3 weken Gestopt Hersteld 3 weken Dosering niet veranderd Hersteld
199242	M 63 jaar Consument	Kaneelstok Drug use for unknown indication Acenocoumarol tablet 1mg 1 keer per dag dosering Atrial fibrillation		gastrointestinal haemorrhage food interaction	1 uur N.v.t. Hersteld
199605	M 55 jaar Consument	Multi a-z 50+ vitaal Kruidvat® 1 keer per dag 1 dosering	Kruidvat glucosamine/ chondroitin®, Kruidvat omega 3® calciumcarb/colecal beclo- metason	nausea	15 minuten Gestopt Hersteld
199752	M 59 jaar Consument	A Vogel Geriforce® 1 keer per dag 1 dosering Coagulation disorder	metoprolol	blood pressure increased	2 weken Gestopt Herstellende
200230	F 25 jaar Specialist	Herbalife formule 1 voedingsshake® 2 keer per dag 1 dosering Obesity Herbalife formule 1 reep® 2 keer per dag 1 dosering Obesity	ethinylestradiol/levonor- gestrel colecalfiferol cetirizine Cranberry blaas cmn® darifenacine baclofen	liver function test abnormal	8 maanden Gestopt Hersteld
200345 #	F 1 week Specialist	Vibofit vitamine d 200 IU® Supplementation therapy		vomiting accidental overdosering	Gestopt Hersteld
200418 #	F 1 week Specialist	Vibovit vitamine d voor baby's® 10 gtt 1 keer per dag Supplementation therapy		accidental overdosering vomiting blood calcium increased	4 dagen Gestopt Onbekend
200522	F 49 jaar Consument	Sint janskruid 2 keer per dag 1 dosering Anxiety disorder	pantoprazol	toothache	30 minuten Onbekend Niet hersteld
200584	F 45 jaar Consument	Methylcobalamine injectie, 1 mg 1 keer per week 1 dosering Vitamin B12 deficiency	Swanson B12 5000mcg methylcobalamin®	acne	5 dagen Gestopt Herstellende

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
200933	F 6 dagen Consument	Vibofit vitamine d® 2 gtt keer per Supplementation therapy		restlessness abdominal pain	1 uur Gestopt Hersteld
201382	F 60 jaar Consument	Mardanti collageen drink® Skin disorder		pain of skin renal injury	3 weken Dosering verlaagd Hersteld
201773	F 71 jaar Consument	Ginkgo biloba 1 keer per dag 1 dosering Poor peripheral perfusion		rash pruritus	3 maanden Gestopt Hersteld
202603 *	F 64 jaar Apotheker	Sleepjuice care4sleep® 3ml 1 keer per dag Insomnia	pantoprazol tolbutamide acetylsalicylzuur sotalol amlodipine atorvastati- ne ezetimib oxazepam amitriptyline salmeterol/ fluticason aerosol	malaise blood cortisol decreased blood corticotrophin decreased	10 dagen Gestopt Hersteld
204685	M 38 jaar Consument	Sint janskruid 2 keer per dag 1 dosering Mood altered		irritability impulsive behaviour	2 weken Dosering niet veranderd Onbekend
204952	F 56 jaar Consument	Alka thee® 3 keer per dag 1 dosering Fibromyalgia Alka tabs original tabletten® 3 keer per dag 1 dosering Fibromyalgia		palpitations	2 dagen Gestopt Hersteld
205319	F 29 jaar Consument	Kruidvat calcium en vitamine d3 tabletten® 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		nausea vomiting	12 uur Gestopt Herstellende
205855	F 65 jaar Overig zorg- verlener	Kombuchathee Supplementation therapy	non specified vitamin not registered drug	hepatitis acute jaundice death	30 jaar Gestopt Fataal
205999	F 67 jaar Consument	Ginkgo biloba 1 keer per dag 1 dosering Prophylaxis		abdominal discomfort headache	2 dagen N.v.t. Niet hersteld
207013	F 38 jaar Consument	Sanacore methyl 3000® 1 keer per dag 1 dosering Fatigue Sanacore adenosyl 3000® 1 keer per dag 1 dosering Fatigue	levothyroxine	dermatitis acneiform	4 weken Gestopt Herstellende
207919	F 56 jaar Consument	Dormeasan® 1 keer per dag 1 dosering Insomnia	sertraline methylfenidaat	diarrhoea insomnia	5 uur Gestopt Hersteld

Meld Nr.	Geslacht Leeftijd Melder	Preparaat Dag dosering Indicatie (MedDRA term)	Co-medicatie	Bijwerking (MedDRA term)	Latentietijd Actie Uitkomst
208043	F 41 jaar Apotheker	OTC tablet met o.a. vitamine k 1 keer per dag 1 dosering Fatigue	rabeprazol	neuropathy peripheral	2 maanden Gestopt Hersteld met rest
209680	F 60 jaar Consument	Hypericum extract tablet 300mg 1 keer per dag 1 dosering Depressed mood	oxazepam	vitamin d deficiency	1 jaar Gestopt Herstellende
209711	F 2 Maand Consument	Infacol 1 ml* 6 keer per dag 1 dosering Abdominal cramps		vomiting projectile	3 dagen Gestopt Hersteld
210021	F 31 jaar Consument	Davitamon mama complete* 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy		vaginal discharge vaginal haemorrhage	13 dagen Gestopt Herstellende
211004	F 52 jaar Consument	Davitamon Fem fit* 1 keer per dag 1 dosering Supplementation therapy	aripirazol sertraline desoximetason fusidinezuur	urticaria hypomania	1 dag Gestopt Herstellende 1 uur Gestopt Hersteld
211199	F 34 jaar Consument	Hylo-dual*	levothyroxine	eye irritation	30 minuten Gestopt Niet hersteld
211210	F 36 jaar Consument	Prevalin direct*		palpitations	10 minuten Gestopt Hersteld
211609	M 5 jaar Consument	Vapo-lucht Kruidvat*		allergic reaction	6 uur Gestopt Hersteld

* Monsters van de preparaten uit deze meldingen zijn ter analyse opgestuurd naar het RIVM.

Mogelijke dubbelmeldingen

bijwerkingen
centrumlareb

Goudsbloemvallei 7

5237 MH 's-Hertogenbosch

Tel. 073 6469700

Fax 073 6426136

info@lareb.nl

www.lareb.nl